

Motion till riksdagen

1989/90:K637

av Kent Carlsson m. fl. (s)

Kommunernas rätt att bojkotta Sydafrika

Sverige har under lång tid varit en av de nationer som helhjärtat stött kampen mot det avskyvärda apartheidsystemet i Sydafrika. Sverige och svenska organisationer stödjer befrielse rörelsen ANC resursmässigt och politiskt. Sverige som nation verkar i internationella sammanhang mot apartheid och för att den svarta befolkningen i Sydafrika ska få samma rättigheter och skyldigheter som den vita delen av befolkningen. Svenska organisationer har också under många år deltagit i den internationella opinionsbildningen och stödarbetet för ett demokratiskt Sydafrika utan apartheid.

Apartheidregimen har trots det internationella opinionstrycket inte gjort några ansatser att vilja i grunden förändra sitt rasistiska system. Under senare delen av 1980-talet har apartheidregimen snarare ökat sitt förtryck av den svarta majoritet som bor i Sydafrika. Sverige har därför tagit ytterligare steg för att öka trycket mot den sydafrikanska regimen att avskaffa det förhatliga apartheidsystemet.

År 1979 antog riksdagen en lag som förbjuder svenskägda företag att investera i Sydafrika. År 1985 infördes ett begränsat förbud för handel med Sydafrika som omfattar införsel av jordbruksprodukter. År 1987 skärptes handelsförbudet och blev generellt, dvs. handel med Sydafrika förbjöds. För närvarande arbetar en parlamentarisk kommitté med att se över kvarvarande tjänstehandel och möjligheterna att stoppa den handel svenska dotterbolag i utlandet har med Sydafrika och därtill att belysa frågan om svenska dotterbolags verksamhet i Sydafrika.

De ekonomiska sanktionerna mot Sydafrika har haft effekt även om Sydafrika länge inte velat medge detta. Den sydafrikanske riksbankschefen sa dock i en intervju under 1989 att sanktionerna haft effekt på den sydafrikanska ekonomin. Sydafrikas export har försvårats och fördyrats. Importen av viktiga råvaror och insatsprodukter har också fördyrats genom att man måste köpa dessa genom ombud och frakta dem via tredje land.

De ekonomiska aktionerna mot Sydafrika, som Sverige deltar i, har alltså haft effekt. Fortfarande kan dock den sydafrikanska ekonomin fungera med hjälp av nationer som inte tillämpar samma regler som Sverige gör eller internationella företag som ser en möjlighet att utnyttja situationen. En del företag, företrädesvis amerikanska, har på egen hand officiellt lämnat Sydafrika, men har i stället överlåtit licenser m. m. på sydafrikanska bolag. Andra

företag, som exempelvis oljeföretaget Shell, fortsätter dock sin verksamhet i Sydafrika i samma omfattning som tidigare.

Riksdagen uttalade 1985 med anledning av regeringens förslag till proposition som gav kommunerna möjlighet att bojkotta sydafrikanska varor att "en möjlighet för kommuner att delta i bojkottaktioner mot Sydafrika låg i linje med den av riksdagen och regeringen beslutade sydafrikapolitiken". Sedan lagen om förbud mot handel med Sydafrika trädde i kraft för tre år sedan finns dock ingen reell möjlighet för kommunerna att svara upp mot vädjanen från Sydafrika och sydafrikanska befrielseorganisationer om sanktioner mot företag som i praktiken stödjer apartheidpolitiken.

För att ytterligare öka trycket mot Sydafrika borde kommunerna ges en möjlighet att bojkotta företag som genom sin internationella verksamhet direkt eller indirekt stödjer apartheidsystemet. Kommuner och landsting bör genom en vidgning av lagen om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika ges möjlighet att inte sluta inköpsavtal med företag eller dess dotterbolag som har investeringar eller verksamhet i Sydafrika. Statliga myndigheter, institutioner och övriga statliga organ samt statliga bolag bör också uppmanas att avstå från affärer med företag eller dess dotterbolag som har investeringar eller verksamhet i Sydafrika.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i lagen om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika så att dessa ges möjlighet att inte sluta inköpsavtal med företag eller dess dotterbolag som har investeringar eller verksamhet i Sydafrika.

Stockholm den 25 januari 1990

Kent Carlsson (s)

Sigrid Bolkeus (s)

Eva Johansson (s)

Berndt Ekholm (s)

Erkki Tammenoksa (s)